

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Länsstyrelsen
Kalmar län

Meddelande nr 2016:15

LÄNSSTYRELSEN
I KRONOBERGS LÄN

SKOGSSTYRELSEN

Jordbruks
verket

Samlad fastighetsspecifik information, slutrapport fas 2

Del 1: Summering av projektet

- Samlad fastighetsspecifik information, slutrapport fas 2

Del 1: Summering av projektet

Meddelande	nummer 2016:15
Referens	Linda Hassel, Landenheten, Naturavdelningen Maj 2016
Kontaktperson	Linda Hassel, Länsstyrelsen i Jönköpings län, 010-22 36 374, linda.hassel@lansstyrelsen.se
Webbplats	www.lansstyrelsen.se/jonkoping
Fotografier	Framsida Elin Bornvall, övrigt Länsstyrelsens arkiv
ISSN	1101-9425
ISRN	LSTY-F-M—2016/15--SE
Upplaga	50 exemplar.
Tryckt på	Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2016
Miljö och återvinning	Rapporten är tryckt på miljömärkt papper

Förord

Utvecklingen av dagens informationssamhälle drivs på av olika krafter. Ökad efterfrågan på information är en, den tekniska utvecklingen som möjliggör nya digitala informationsvägar är en annan. För att hänga med i utvecklingen och svara upp mot medborgarnas förväntningar måste även myndigheter jobba med dessa frågor, något som kräver ett ökat samarbete mellan olika myndigheter. Detta har projektet Samlad fastighetsspecifik information tagit fasta på.

Projektet har förändrats och utvecklats under resans gång. Några ledord har dock funnits med genom hela resan och varit centrala i hur projektet har utformats. De mest framträdande av dessa är ökad kunskap och förståelse, förenkling, medborgaren i centrum och helhetsperspektiv.

Ledorden visar på projektets ambition att sprida information till medborgarna på deras villkor. Syftet har varit att förenkla för dem att inhämta ny kunskap och därmed få ökad förståelse för alla de natur- och kulturvärden som finns på deras mark och som också är en del av vårt gemensamma landskap. Vi tror att med ökad kunskap och förståelse ökar också engagemanget och viljan att bevara och utveckla värdena, vilket i sin tur är en helt avgörande pusselbit i arbetet med att nå våra nationella miljömål.

Förutom att förenkla för våra medborgare så kan den tjänst och de förbättringar i informationshanteringen som föreslås i detta projekt också bidra till en ökad öppenhet genom att myndigheterna tillgängliggör information. Detta ger ett ökat förtroende samt höjer kvaliteten då data som sprids och används blir granskad.

Den föreslagna tjänsten leder således till vinster både för privatpersoner och för myndigheter.

Anneli Wirtén

Innehållsförteckning

Förord	5
Sammanfattning	8
Bakgrund	10
Definition	10
Samlad fastighetsspecifik information och de tre faserna	10
Fas 1	10
Fas 2	11
Fas 3	11
Syfte	12
Mål	12
Effektmål	12
Projektmål	13
Strategier, policyer och andra dokument som styrker tjänsten	14
Myndighetsinstruktioner	15
Projektorganisation	17
Beställare	17
Styrgrupp	17
Projektgrupp	17
Referensgrupp	18
Finansiärer	19
Utfall budget	19
Utfall tidsplan	19
Metod	20
Fokus på användarens behov	21
Konsultupphandlingar	21
Metrias uppdrag	21
Projektgruppens uppdrag	21
Studentprojekt	22
Resultat	23
Vad har Metrias arbete gett projektet?	23
Användarcentrerat arbetssätt	23
Målgruppsanalys	23
Utredning av angränsande projekt	25
Förslag på tjänst - Prototyp	25
Vad har vi för nytta av tjänsten?	27
Tjänstens nyttor	27
Vad visar informationsklassningen på för risker?	30
Hur kan projektet gå vidare?	32

FAQ – frequently asked questions	34
Vilka är förutsättningarna för spridning och tillhandahållande av data?	34
Vem är målgruppen?	34
Är tjänsten efterfrågad?	34
Vem är avsändare av informationen i tjänsten?	35
Riskerar inte generella skötselråd en likriktad skötsel?	35
Vad händer om underlaget är bristande?	35
Hur ska man värdera underlaget?	35
Vilka risker finns det med att sammanställa och visa på fynd och risk för en ökad "städdiver"?	35
Kommer det länkas till befintliga e-tjänster?	36
Finns det en rapporteringsfunktion?	36
Vilka möjligheter till inloggning finns?	36
Kan man ladda ner shapefilerna?	37
Kan man lägga till regionala skikt?	37
Finns det en koppling till framtida uppdrag?	37
Bilaga 1. Angränsande projekt, program, förvaltningsarbete och befintliga digitala tjänster.	38

Sammanfattning

Projektet ”Samlad fastighetsspecifik information” syftar till att på ett enkelt och lättillgängligt sätt underlätta för fastighetsägare att **samlad** se de natur- och kulturvärden som olika myndigheterna känner till om hans eller hennes fastighet. Idag finns ingen sådan lösning, utan man behöver veta vad man letar efter och söka hos olika myndigheter och i olika IT-system. Tjänsten ska också erbjuda vidare information om till exempel skötsel och lagstiftning kopplat till natur- och kulturvärdena.

Den här rapporten är en slutrapport över Fas 2 i projektet och visar på hur utvecklingsarbetet har gått till. Rapporten är tvädelad; myndigheternas del av utvecklingsdelen redovisas i denna rapport och arbetet som den upphandlade konsulten som hjälpt till med målgruppsanalys och prototyputveckling, Metria, har gjort presenteras i rapportdel 2.

Vad är det nya?

- Tjänsten har användaren i centrum genom att visa kända natur- och kulturvärden utifrån fastighetens gränser.
- Tjänsten erbjuder en helhetslösning för fastighetsägaren, då myndigheternas samlade kunskap presenteras på ett och samma ställe.
- Tjänsten ger enkla förklaringar (och bildillustrationer) till ibland svåra begrepp.
- Tjänsten erbjuder ytterligare information kopplad till natur- och kulturvärdena. Informationen ges i olika nivåer vilket möjliggör både introduktion och fördjupning.

Tjänsten fokuserar i första hand på att ta fram en struktur till en IT-lösning, där olika myndigheters geodata och metadata kopplas samman och förses med illustrativa bilder och informativa texter. Tjänsten ska vara plattformsoberoende, bygga på öppna standarder och källkod och vara tillgänglig för alla som vill använda informationen i sitt eget system eller gränssnitt.

Grundstommen i Fas 2 har varit att förstå kundens intresse, beteende och behov och att utifrån kundförståelsen skapa en efterfrågad informationstjänst. I Fas 2 har arbetet utvecklats från att fokusera på en modell i form av ett gränssnitt ut mot användaren, till att omfatta ett bredare grepp som även rymmer arbete med att samordna myndigheterna kring hur information bör struktureras och presenteras för att vara lättillgängligt.

Förslaget på lösning gör att informationen kan förmedlas på ett nytt pedagogiskt sätt utanför konventionella ramar. Detta för att kunna tillmötesgå olika människors skiftande behov av hur man bäst tillgodogör sig information. Detta är en stor och viktig utmaning där tjänsten kan utvecklas kontinuerligt.

Vilka kan använda tjänsten?

Tanken är att alla kan använda tjänsten, så som markägare, allmänhet eller i skolan i undervisningssyfte. För att avgränsa och hitta bra lösningar har arbetet riktats in mot fem olika intressentgrupper; ”Vad finns på min mark?”, ”Jag har en idé”, ”Jag ser till att det blir rätt”, ”Jag är nyfiken!” och ”Jag hjälper gärna till”.

Det är i första hand grupp ett, ”Vad finns på min mark?”, som är projektets huvudsakliga målgrupp. Fastighetsägaren har en nyckelroll som den som ansvarar för att sköta och förvalta markerna och dess värden. De har därmed också möjlighet att bevara och utveckla landskapets natur- och kulturvärden.

Tjänstens nyttor?

- Ökad kunskap och medvetenhet hos fastighetsägare, ger ökat intresse för bevarande och utveckling av natur- och kulturvärden. Detta underlättar för alla att i förlängningen bidra till nationella miljö kvalitetsmål.
- Ökad trovärdighet för myndigheter, när fastighetsägaren får tillgång till samma information som myndigheterna.
- Mer effektivt använd tid, ger mer tid att arbeta främjande, stödjande och förebyggande för myndigheterna och mer tid för det som är väsentligt för fastighetsägarna/entreprenörerna.
- Ökad tillgänglighet ställer högre krav på kvalitet på de data som myndigheterna levererar.
- En ökad kunskap ger nya affärsmöjligheter, ökad möjlighet att stärka eller utöka befintlig verksamhet för företagare.

Behov av samordning

Prototypen och övrigt resultat från Fas 2 lyfter även fram de behov som finns av samordning för att strukturera information från olika myndigheter på ett sätt så att den blir mer anpassad efter medborgarnas behov. Fas 2 har lagt en grund för det fortsatta omfattande arbetet med detta.

Fas 3 - hur kan tjänsten förverkligas?

Metria har tagit fram en prototyp med förslag på lösningar som motsvarar målgruppernas önsknings och behov. Inom projektet vill vi nu gå vidare med att bygga tjänsten i verkligheten. Genomförandeprojekt behöver ha två inriktningar:

1. Skapa en geodatainfrastruktur med maskinläsbara tjänster.
2. Utveckla ett gränssnitt som bland annat länsstyrelserna kan använda. Detta eftersom länsstyrelserna idag saknar en motsvarighet till de lösningar som till exempel Skogsstyrelsen redan har i form av ”Mina sidor”.

Projektdeltagare

Projektet är ett samverkansprojekt mellan framför allt smålandslänet, Skogsstyrelsen och Jordbruksverket som gemensamt driver projektet. Arbetet koordineras av Länsstyrelsen i Jönköpings län. I styrgrupp och referensgrupp finns ytterligare 13 myndigheter och organisationer med.

Bakgrund

Definition

Med begreppet **”tjänst”** avses en struktur, där olika myndigheters geodata och metadata ordnas, länkas samman och förses med illustrativa bilder och lättförståeliga, pedagogiska texter som sedan kan kommuniceras.

Med begreppet **”prototyp”** avses det förslag på applikation som Metria presenterade som lösning till uppdraget. I prototypen ingår en utredning kring vilka geodata och metadata som är intressanta att koppla samman och hur dessa kan presenteras på ett pedagogiskt sätt.

Samlad fastighetsspecifik information och de tre faserna

Det ställs allt oftare krav på att olika myndigheter ska tillhandahålla samlad och lättillgänglig information. Idag finns ingen lösning som möter dessa krav när det gäller information om natur- och kulturvärden på fastighetsnivå. Till följd av detta kom projektet Samlad fastighetsspecifik information till. Projektet har drivits sedan början av år 2013. Projektet har delats in i tre olika faser där Fas 1 var en förstudie för att testa grundidén om en tjänst där information om kända natur- och kulturvärden presenteras utifrån användarens perspektiv, fastighetsgränserna. I Fas 2 har idén vidareutvecklats genom att ta in användare från olika målgrupper i processen. Fas 3 är genomförandefasen, som ännu inte är påbörjad.

Fas 1

Förstudien genomfördes under januari 2013-februari 2014. Syftet var att undersöka möjligheterna att tillgodose fastighetsägarnas behov av att enkelt kunna få en samlad helhetsbild av kända natur- och kulturvärden på sin fastighet, oberoende av markslag eller vilken myndighet som ansvarar för informationen. Se vidare rapport 2014:09, Länsstyrelsen i Jönköping

I förstudien togs ett utkast på modell fram. Modellen var en webbaserad karttjänst kallad ”Ett fönster ut” som länkade samman information från olika myndigheters lagringsplatser, knöt informationen till en fastighet och presenterade den på ett pedagogiskt och lättillgängligt sätt via en kanal ut. Modellen innehöll förutom beskrivningar av kända natur- och kulturvärden även en efterfrågad vägledning såsom information om lämplig skötsel, möjlighet till rådgivning och möjligheter till ekonomiska stöd, samt upplysningar om gällande regelverk. Modellen lyfte ett nytt perspektiv på informationsspridning med ett tydligt helhetsgrepp som förenklar samtidigt som det ger miljönytta.

Förutom fastighetsägare identifierades även landsbygdsföretagare, entreprenörer, konsulter, barn och unga med flera som målgrupper för modellen.

Fas 2

Fas 2 bygger vidare på resultatet från Fas 1. Grundstommen i Fas 2 har varit att förstå kundens intresse, beteende och behov och att utifrån kundförståelsen skapa en efterfrågad informationstjänst. Arbetet med Fas 2 beskrivs mer i rapporten som helhet.

Fas 3

Fas 3 är ännu inte påbörjad, men kommer innebära ett arbete med att utveckla idén till en färdig produkt.

Syfte

Samlad fastighetsspecifik information Fas 2 har haft som syfte att utreda hur en tjänst som på ett enkelt, informativt och samlat sätt visar den kunskap myndigheter har om natur- och kulturvärden kopplade till en fastighet skulle kunna utformas. Projektet har fokuserat på användarna och på att ta in deras synpunkter i utformningen av tjänsten.

Hela projektet Samlad fastighetsspecifik information har som syfte att sprida information om natur- och kulturvärden på ett lättillgängligt sätt. Genom det förväntas kunskapen och förståelsen för dem öka och i förläningen också bevarandet och utvecklingen av dem.

Mål

Effektmål

De nyttoeffekter som identifierats avser i första hand mer långsiktiga effekter och värden för såväl enskilda personer som myndigheter och samhället i stort och effektmätningen av dessa ligger utanför projektets Fas 2. För att motivera kostnaderna för tjänsten, kan det vara bra att ta fram mätbara målvärden för dessa inför Fas 3. För en beskrivning av de långsiktiga nyttoeffekterna se avsnitt 4.9 i Fas 1, rapport 2014:09, Länsstyrelsen i Jönköping. En långsiktig effekt som inte listats i rapporten är ett större miljöengagemang hos barn och unga om tjänsten bli tillgänglig och används i undervisningen.

Målet för Fas 2 – tjänstedesignad vidareutveckling, är en prototyp för en informationstjänst som är attraktiv och användarvänlig för målgruppen, som innehåller de funktioner och innehåll som efterfrågas av användarna och som är en förutsättning för att uppnå de mer långsiktiga effekterna.

Effektmålen för Fas 2 är således

- att målgruppen ska uppfatta den föreslagna prototypen som lättillgänglig och attraktiv, samt att den möter deras behov i tillräcklig grad för att de ska välja att använda den i stället för att använda alternativa vägar för information och kunskapsinhämtning inom området. Mätning görs med hjälp av intervjuer, alternativt fokusgrupper med representanter från målgruppen i samband med att de har fått testa slutprodukten.
- att målgruppen anser att tjänsten skulle öka deras kunskap och medvetenhet om, samt engagemang för att ta tillvara, natur- och kulturvärden på fastighetsnivå. Mätning på samma sätt som ovan.

Effektmålen stödjer myndigheternas mål att ge förbättrad service till medborgarna genom att ta tillvara på digitaliseringens möjligheter samt öka tillgängligheten och förenkla för medborgare och andra intressenter att ta del av myndigheternas tjänster. Projektet stödjer även målen för samverkan och samarbete mellan myndigheter genom att arbeta för ett användande av mer effektiva och likartade arbetssätt.

Genom att utvecklingsarbetet sker i kontinuerlig dialog med prioriterade målgrupper involveras de i framtagandet av tjänsten, vilket ökar kontrollen av att slutprodukten blir relevant, intressant och presenteras på ett för dem attraktivt och pedagogiskt sätt.

Projektmål

Arbetet med att ta fram prototypen har omfattat följande delmål och uppfyllandekriterier (utan inbördes rangordning):

- Delmål 1: Ett förslag på metod för utvecklingsarbetet samt uppskattad omfattning och kompetensbehov ska vara framtaget. Detta förslag ligger sedan till grund för det fortsatta utvecklingsarbetet med att ta fram prototypen (delmål 2).
- Delmål 2: En prototyp ska vara framtagen i samarbete med målgruppen och anpassad utifrån deras behov och önskemål.
- Kriterie 1: Modellen ska vara lätt att nå och använda från alla berörda myndigheters och organisationers webbplatser.
- Kriterie 2: Modellen ska vara pedagogisk och ha ett anpassat språk så att tillgängligheten ökar. Dessutom ska möjligheten finnas att på ett enkelt sätt få information i flera nivåer.
- Kriterie 3: Modellen ska vara innovativ genom nytänk vad gäller pedagogiska verktyg.
- Kriterie 4: Modellen ska bidra till en ökad samverkan mellan myndigheter och förenkla deras spridande och utbytande av information.
- Kriterie 5: Modellen ska endast tillgängliggöra information som är juridiskt och etiskt korrekt att sprida.

Ytterligare ett uttalat mål inom projektet är att modellen ska vara flexibel och i framtiden kunna utökas även med annan typ av information.

Slutprodukten, det vill säga prototypen ska ligga till grund för nästa fas av projektet; genomförandet av en fullskalig nationell modell med samlad information om kända natur- och kulturvärden.

Strategier, policyer och andra dokument som styrker tjänsten

Uppdragen till statliga myndigheter om att förändras, förenklas, effektiviseras, utvecklas och koordineras är många. I syfte att förenkla för medborgarna genom förbättrad service och ökat samarbete mellan myndigheter finns ett flertal strategier och förordningar med mera. Vissa av dessa uppdrag är riktade till specifika myndigheter genom exempelvis regleringsbrev, andra gäller generellt för alla statliga myndigheter. Oavsett vilket pekar de entydigt på behovet att förnya sättet man arbetar på idag och förenkla för medborgarna, vilket kräver ökad samverkan mellan myndigheter. Nedan listas ett urval av de uppdrag, strategier och förordningar som ligger i linje med ”Samlad fastighetsspecifik information”.

- **Uppdrag 92 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2015** innefattar att erbjuda god service och information samt en snabb och korrekt handläggning. Samtidigt ska länsstyrelserna arbeta tillsammans för att kärnverksamheten ska kännetecknas av effektiva och likartade arbetssätt och rutiner bland annat genom ändamålsenliga IT-lösningar. Även **uppdrag 37** om att förenkla för företag har en tydlig koppling till projektet.
- Samlad fastighetsspecifik information ligger i linje med den gemensamma **Strategi för miljödatahantering (avsiktsförklaringen)** som länsstyrelserna, HaV, Naturvårdsverket och Vattenmyndigheterna tog fram år 2015. Det gör den bland annat genom att erbjuda data på ett enkelt och lättillgängligt sätt som underlag för agerande.
- Regeringen fastställde år 2012 programmet **”En statsförvaltning i förnyelse”** (S2012.004). Samlad fastighetsspecifik information knyter tydligt an till flera av punkterna i programmet som bland annat handlar om att öka myndigheternas samarbete och samordning samt att prova nya lösningar för att därigenom förbättra servicen för medborgare och företag. I programmet konstateras att den snabba teknikutvecklingen leder till ökande förväntningar från medborgare och företag på statsförvaltningen och att myndigheterna behöver tillägna sig ett tydligare medborgar- och företagsfokus i all sin verksamhet. Därtill finns också **lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen** (2010:566), vars syfte är att underlätta enskildas användning av handlingar som tillhandahålls av myndigheter.
- **”Med medborgaren i centrum”** är strategin för en digitalt samverkande statsförvaltning. Den har sin utgångspunkt i att våra myndigheter är till för medborgarna och att myndigheterna ska se till så att medborgarna får den service de vill ha och behöver. För att nå dit behöver myndigheter samverka mer med varandra, kommuner, organisationer, företag med fler. Servicen ska också förbättras genom att ta tillvara på de möjligheter som digitaliseringen ger. Enligt den digitala agendan för Sverige, **”IT i människans tjänst”**, ska Sverige vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter, ett mål som antagits av riksdagen.

Förverkligandet av strategin förutsätter också att det förs en ständig dialog med de medborgare och företagare som ska använda de tjänster och den service som utvecklas. Medborgarnas och företagarnas delaktighet borgar även för att nå ett av

de tre centrala värdena som satts upp för framtidens offentliga förvaltning; enkelhet, det vill säga att de lösningar som utvecklas ska vara användarvänliga och enkla att använda.

- Samtliga statliga myndigheter har genom **myndighetförordningen** (2007:515) en generell skyldighet att samarbeta med andra statliga myndigheter och andra för att ta tillvara de fördelar som kan vinnas för enskilda och staten som helhet.
- I **handlingsplanen för e-förvaltning** har fastslagits att det ska vara "så enkelt som möjligt för så många som möjligt att tillvarata sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter". E-förvaltningsstrategin tar sin utgångspunkt i att all offentlig sektor ska bli bättre på att arbeta tillsammans och att medborgarens behov ska mötas utifrån dennes förutsättningar.
- **EU-direktiv** såsom INSPIRE och PSI, vilka i sin tur gett uttryck i diverse nationella styr- och strategidokument. Syftet med INSPIRE är att undanröja hinder för tillgång till offentliga geodata för tillämpningar inom miljöområdet via tjänster på Internet. Myndigheter ska på ett effektivare sätt kunna utbyta data med varandra.

Alla dessa pekar sammantaget på ett behov av att tänka nytt, behov av att samverka mellan myndigheter och att använda digitaliseringens möjligheter. De är också exempel på de krav som idag allt oftare ställs på myndigheter att tillhandahålla samlad och lättillgänglig information på ett kundanpassat sätt.

Myndighetsinstruktioner

Förutom de ovan nämnda exemplen så har flera myndigheter uppdrag i sina instruktioner som kopplar till projektet.

Åtta myndigheter är tilldelade ett eller flera miljö kvalitetsmål enligt sina instruktioner. De har ansvar för uppföljning och utvärdering av målen. Ett led i miljömålsarbetet är att öka medborgarnas möjligheter att ta del av information om natur- och kulturvärden som finns hos respektive myndighet.

Följande myndigheter har ansvar för miljö kvalitetsmål:

Naturvårdsverket (7 mål)

Havs- och vattenmyndigheten (3 mål)

Boverket (1 mål)

Jordbruksverket (1 mål)

Kemikalieinspektionen (1 mål)

Skogsstyrelsen (1 mål)

Strålsäkerhetsmyndigheten (1 mål)

Sveriges geologiska undersökning (1 mål)

Riksantikvarieämbetet har ansvar för frågor om kulturarvet. Ansvaret omfattar i första hand frågor om kulturlandskap, kulturmiljöer och kulturföremål. Dessa frågor är tvärssektoriella och ryms i många av miljö kvalitetsmålen och de nationella kulturmiljö målen.

Trafikverket och länsstyrelserna har precis som de åtta miljömålsansvariga myndigheterna i sina instruktioner att de ska verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen nås.

Lantmäteriet är en viktig aktör i projektet då de enligt sin instruktion bland annat ska verka för en effektiv försörjning med grundläggande geografisk information och fastighetsinformation. Något som är av stor vikt i alla arbeten med karttjänster.

Projektorganisation

Samlad fastighetsspecifik information är ett projekt som är till för att förenkla för våra medborgare genom att många myndigheter samverkar kring tillgängliggörandet av information. Därför har mycket kraft lagts på att redan från början ha en bred organisation som ger bra förankring och för att få med olika myndigheternas behov och önskemål i processen.

Fas 2 har drivits gemensamt av Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Skogsstyrelsen och Jordbruksverket. I praktiska avseenden har Länsstyrelsen i Jönköpings län agerat projektägare/koordinator.

Beställare

- Anneli Wirtén – Länsstyrelsen i Jönköpings län

Styrgrupp

- Henrick Blank – Länsstyrelsen i Jönköpings län
- Per-Anders Persson – Länsstyrelsen i Kronobergs län, t.o.m. 20150401
- Annika Bladh – Länsstyrelsen i Kronobergs län, fr.o.m. 20150401
- Niklas Holmgren – Länsstyrelsen i Kalmar län
- Patrik André – Skogsstyrelsen
- Else-Marie Mejersjö – Jordbruksverket
- Maria Tiricke – Naturvårdsverket
- Per Olsson – Havs- och vattenmyndigheten
- Åse Wästberg – Sveriges Geologiska Undersökning
- Anders Sjölund – Trafikverket

Projektgrupp

- Britta Lidberg, projektledare t.o.m. 20141231, därefter deltagare i projektgruppen – Länsstyrelsen i Jönköpings län
- Linda Hassel, projektledare fr.o.m. 20150101 – Länsstyrelsen i Jönköpings län
- Per-Anders Persson – Länsstyrelsen i Kronobergs län t.o.m. 20140401
- Annika Bladh – Länsstyrelsen i Kronobergs län fr.o.m. 20140401
- Thomas Mårtensson – Skogsstyrelsen
- Maria Högvall Nordin – Skogsstyrelsen
- Lisa Karlsson – Jordbruksverket
- Malin Persson (kommunikation) – Länsstyrelsen Kronobergs län
- Henrik Lundqvist (IT/GIS) – Länsstyrelsen i Jönköpings län
- Fredrik Sahlén (IT/GIS) – Skogsstyrelsen
- Benny Jönsson (upphandling) – Kalmar län

Referensgrupp

- Sandra Wennberg – Naturvårdsverket, t.o.m. 20150430
- Birgitta Olsson – Naturvårdsverket, fr.o.m. 20150501
- Karl-Gösta Harvenberg – Lantmäteriet t.o.m. 20150430
- Ulf Eriksson – Lantmäteriet, fr.o.m. 20150501
- Kerstin Jonsson – Riksantikvarieämbetet, t.o.m. 20150430
- Berit Stagg – Riksantikvarieämbetet, fr.o.m. 20150501
- Anders Råsberg med stöd av Sofia Lindblad – LRF
- Håkan Berglund – ArtDatabanken
- Malin Strand – Förenkla på riktigt! (t.o.m. 31 mars 2015)
- Per Jiborn – Ekoturismföreningen
- Jemt-Anna Eriksson – Länsstyrelsen i Dalarna
- Susanne Appelquist – Region Gotland
- Jonas Andersson – Länsstyrelsen i Västra Götaland

Finansiärer

Finansiär	Belopp (kronor)
Vinnova	1 200 000
Skogsstyrelsen	400 000
Länsrådsgrupp G5	250 000
Förenkla på riktigt!	200 000
Jordbruksverket	140 000
Länsstyrelsen i Kalmar län	75 000
Länsstyrelsen i Kronobergs län	75 000
Länsstyrelsen i Jönköpings län	75 000
Naturvårdsverket	70 000
Havs- och vattenmyndigheten	70 000
Trafikverket	70 000
Sveriges geologiska undersökning	70 000

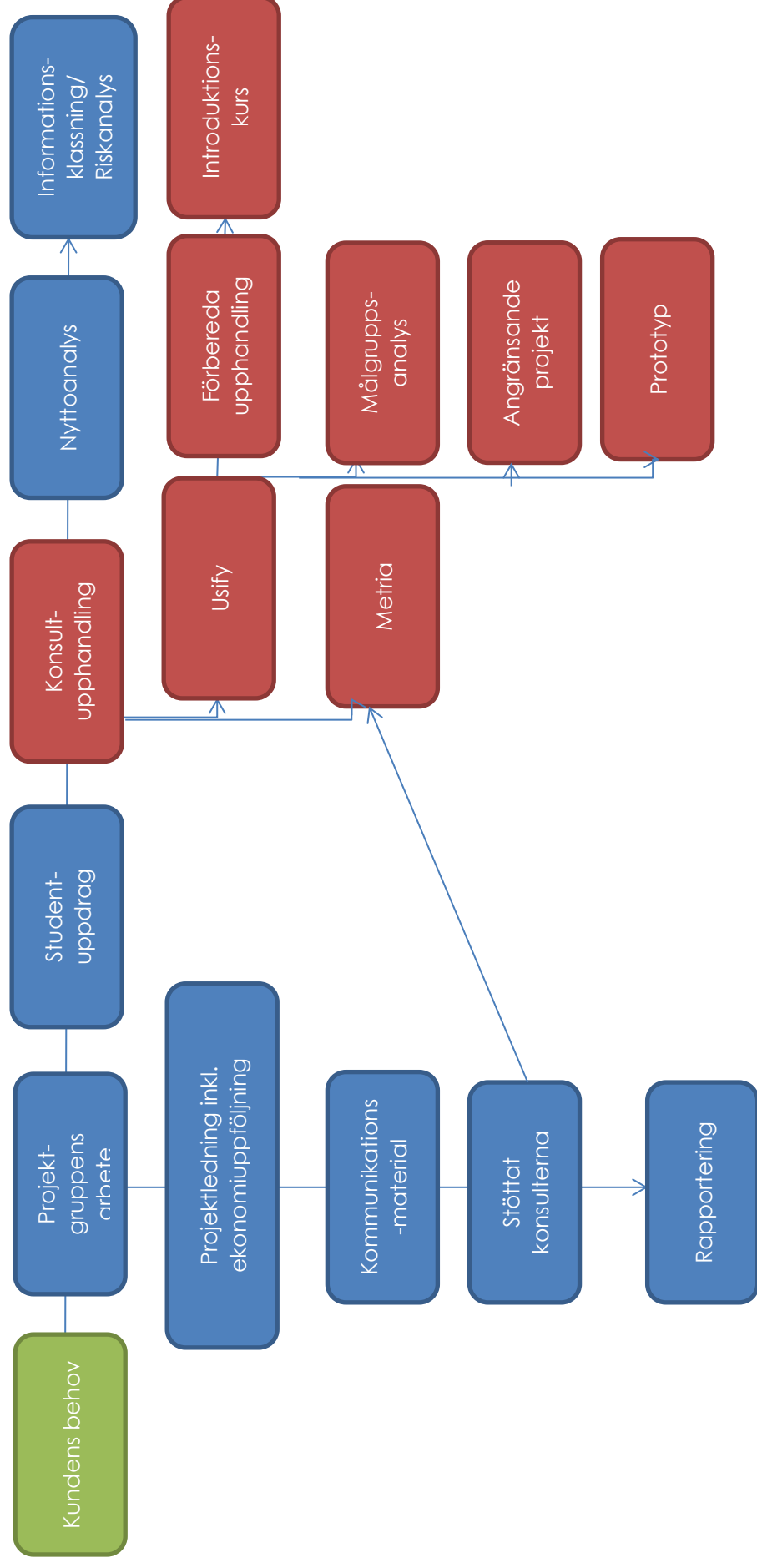
Utfall budget

Budgeten har i stort följts. Den stora utgiftsposten har varit konsultarvode, följt av löner till projektdeltagarna och experter. En mindre summa än budgeterat har använts till resor, information och övriga kostnader.

Utfall tidsplan

Enligt den ursprungliga tidsplanen var projekttiden satt till juni 2014 – oktober 2015. På grund av personalomsättningar som gjort att projektet inte löpt på fullt ut som planerat, har projektet förlängts till och med mars 2016. I projektet har vi upplevt ett ökat behov av mer tid för förankring och förberedelse inför Fas 3. Finansiärerna har godkänt en förlängd projekttid.

Metod

Fokus på användarens behov

I förstudierapporten¹ lyftes nödvändigheten av att involvera målgruppen i den fortsatta utvecklingen av den tänkta tjänsten. För att få en attraktiv och användarvänlig tjänst bestämdes att vidareutvecklingen av tjänsten måste ta avstamp i målgruppens intresse, behov och beteenden. Den ambitionen går dessutom tydligt hand i hand med myndigheternas strävan att hitta lösningar som även leder till nytta för deras egna verksamheter, samt främjar myndighetssamverkan.

Konsultupphandlingar

Då det handlade om ett nytt arbetssätt för de ingående projektorganisationerna bedömdes att den bästa lösningen för projektet och det mest ändamålsenliga angreppssättet var att anlita en konsult med kompetens i att ta fram lösningar med en användarcentrerad metod. För att få ett bra underlag för vilken typ av kompetens som bäst matchade projektets krav på kunskaper om användarcentrerad design fanns dock ett behov av att öka den egna kunskapen om vilka kvaliteter som skulle efterfrågas.

I början av Fas 2 upphandlades därför konsultföretaget Usify för att ta fram ett genomarbetat förslag på upplägg för hur själva arbetet med att ta fram prototypen skulle kunna genomföras. Utifrån Usifys rekommendationer formulerades sedan förfrågningsunderlaget för upphandlingen av arbetet med att ta fram prototypen. I upphandlingen beskrevs arbetet i riktning mot att ta fram en design av en webbapplikation med grund i en användarcentrerad och behovsdriven utveckling, det vill säga i nära samverkan med målgruppen. I kravspecifikationen ställdes höga krav på en innovativ, bärkraftig och attraktiv informationsmodell med pedagogiskt upplägg. Fyra anbud inkom och värderades, varpå Metria vann upphandlingen och kontrakt skrevs i februari 2015.

Metrias uppdrag

I Metrias uppdrag ingick att göra en målgruppsanalys, utreda angränsande projekt, ta fram förslag på en prototyp i dialog med målgrupperna och att vara projektet behjälplig i nyttoanalys och informationsklassning.

Metrias beskrivning av uppdraget utgör rapportens del 2.

Projektgruppens uppdrag

För att öka kunskapen om vad det innebär att arbeta arbetarcentrerat genomfördes, enligt Usifys rekommendationer, en förberedande introduktionskurs i februari 2015. Förutom projektgruppen deltog några extra deltagare från länsstyrelserna, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och SGU.

¹ Samlad fastighetsspecifik information, rapport 2014:09, Länsstyrelsen i Jönköpings län

Förutom löpande projektgruppsmöten och kontakter med upphandlade konsulter har projektgruppen, i olika konstellationer, deltagit i följande aktiviteter:

- Upphandlat konsult (Usify) för framtagande av underlag för kravspecifikation för genomförandepphandlingen. Löpande dialog med Usify.
- Upphandlat konsult (Metria) för framtagande av en webbaserad prototyp för tjänsten. Löpande dialog med Metria.
- I dialog med Metria tagit fram underlagsmaterial och texter till prototypen, samt testat prototypen.
- Tagit fram kontaktuppgifter för Metrias intervjuer med representanter för målgrupperna.
- Deltagit i Metrias målgruppsträffar där prototypen presenterats.
- Deltagit i nyttoanalys som underlag för kostnads- och nyttokalkyl för tjänsten om den genomförs enligt förslag. Analysen genomfördes vid två workshopar ledda av Jordbruksverkets verksamhetsarkitekt. Nyttanalysen pekar på vilka nyttor som kan identifieras över tid och hur de kan följas upp med fokus på vilka av myndigheternas skyldigheter som tjänsten kan bidra till att uppfylla.
- Deltagit i informationsklassning/riskanalys där deltagarna tog fram händelsebeskrivningar med konsekvenser (hot), som värderas med ett konsekvensvärde och ett sannolikhetsvärde. Aktiviteten utfördes dels individuellt och dels i en gemensam workshop där själva riskhanteringen genomfördes. Efter formulerad och värderad händelsebeskrivning föreslogs åtgärder för att hantera risken.
- Kommunikatören har tagit fram olika informationsprodukter som beskriver projektet och den tänkta tjänsten, t.ex. foldrar, artiklar, Powerpoint-slingor och hemsidestexter. Projektgruppen har spridit information internt i sina organisationer och i olika externa sammanhang.
- Skrivit projektets slutrapport.
- Tagit fram en genomförandeplan för Fas 3 – genomförandefasen.

Studentprojekt

För att få inspel från forskar/universitetsvärlden och det nytänk som finns där tog projektet kontakt med Linköpings universitet och ansvarig person för kognitionsvetenskapliga programmet. Detta resulterade i att projektet ingick som ett pilotprojekt i en kurs i interaktionsdesign under höstterminen 2014. Sex studenter läste in sig på förstudien, gjorde intervjuer, skapade olika scenarier med mera för att se vilka behov som finns. Deras arbete beskrev de i en rapport som också visade en enkel prototyp.

Resultat

Fas 2 har resulterat i en prototyp för en lösning som förmedlar samlad information om kända natur- och kulturvärden. Informationen förmedlas på ett nytt pedagogiskt sätt, som tillmötesgår olika människors skiftande behov av hur man vill ha information presenterad. Detta är en stor och viktig utmaning där tjänsten kan utvecklas kontinuerligt.

Prototypen som tagits fram i Fas 2 visar vilka krav som ställs på tjänsten och ska ligga till grund för nästa steg, Fas 3 – genomförandet. Prototypen visar vilka funktioner och vilket innehåll målgruppen efterfrågar.

Prototypen och övrigt resultat från Fas 2 lyfter även fram de behov som finns av samordning för att strukturera information från olika myndigheter på ett sätt så att den blir mer anpassad efter målgruppens behov. Fas 2 har lagt en grund för det fortsatta omfattande arbetet med detta.

Vad har Metrias arbete gett projektet?

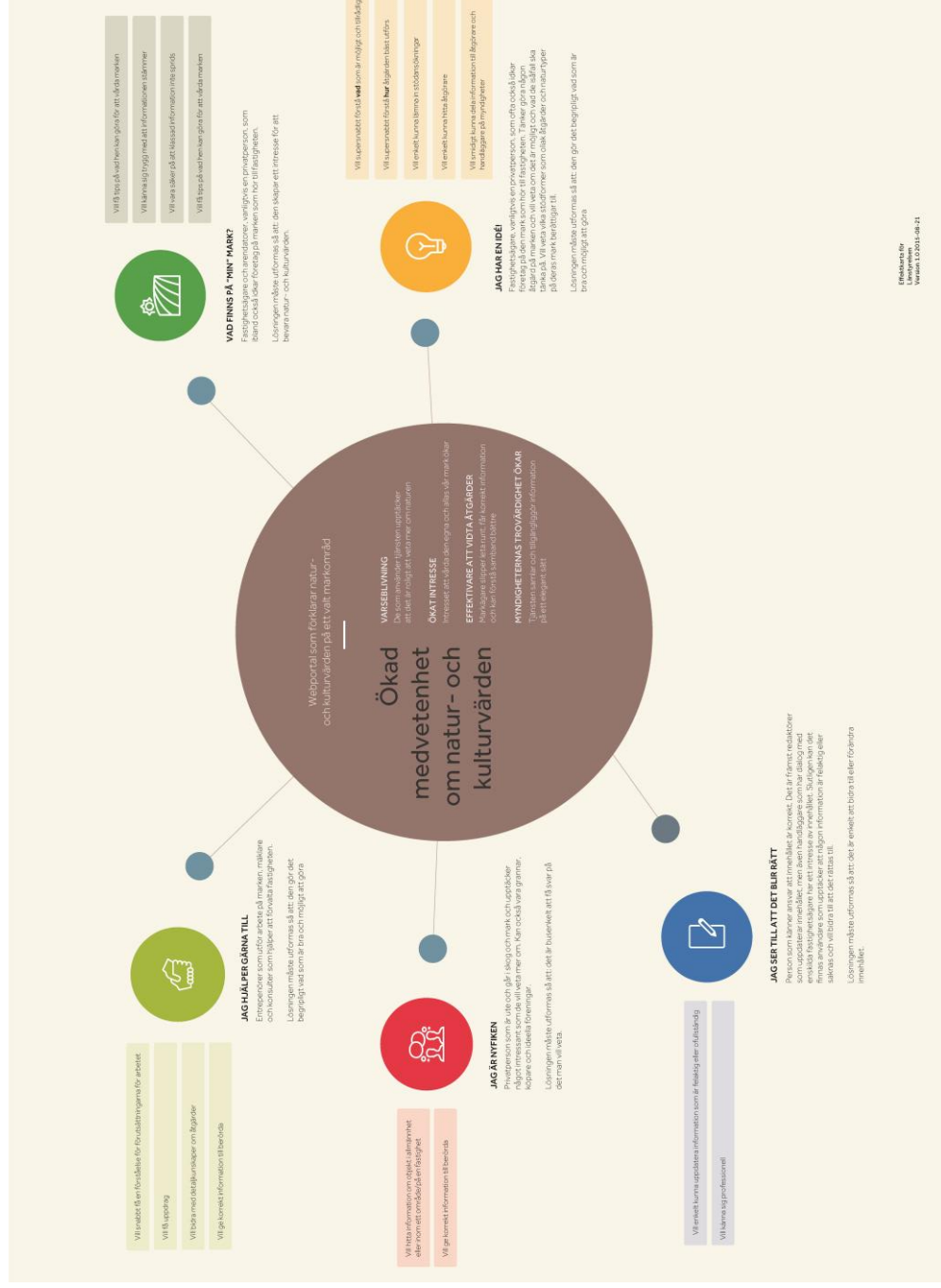
Metria fokuserade främst på att göra en målgruppsanalys och utifrån resultatet av den ta fram en prototyp på tjänst som motsvarar målgruppens behov och önskningsar. Resultatet från Metrias uppdrag redovisas i ”Del 2 – framtagande av en prototyp”. Nedan återges de delar av uppdraget som är av störst betydelse för en fortsättning av projektet.

Användarcentrerat arbetssätt

Eftersom det användarcentrerade arbetssättet till stora delar har varit relativt nytt för projektgruppen och de organisationer som representerats i den, har projektet medfört en ökad insikt och ökad kompetens i att arbeta med dessa frågor. Den kunskap och erfarenheter projektet har genererat kommer att tas med till respektive organisation i kommande arbeten och samarbeten som involverar våra målgrupper.

Målgruppsanalys

Under Metrias arbete har en kontinuerlig dialog förts med målgruppen genom intervjuer. Intervjuerna har lett till förbättringar av prototypen och bidragit till vad som är viktigt att tänka på vid utformandet av en karttjänst och texter. Målgruppen identifierades och delades in i fem så kallade ”beteendegrupper” som bygger på vad de olika grupperna kommer att efterfråga av tjänsten.

Figur 1. Effektkartläggning av målgruppserna.

Det är i första hand grupp ett, ”Vad finns på min mark?”, som är projektets huvudsakliga målgrupp. Fastighetsägaren har en nyckelroll som den som ansvarar för att sköta och förvalta markerna och dess värden. De har därmed också möjlighet att bevara och utveckla landskapets natur- och kulturvärden.

Grupp 1 ”Vad finns på min mark?”

- Vill snabbt få koll
- Vill få inspiration till saker att göra eller förbättra
- Vill känna sig trygg med att informationen stämmer
- Vill vara säker på att säkerhetsklassad information inte sprids till allmänheten
- Vill veta vilken information som myndigheterna har om den egna marken

Grupp 2: "Jag har en idé!"

- Vill mycket snabbt förstå vad som är möjligt och tillrådligt att göra
- Vill veta hur åtgärden ska genomföras på bästa sätt för att värna natur- och kulturvärden
- Vill enkelt kunna lämna in ansökningar
- Vill smidigt kunna dela information inför en åtgärd

Grupp 3: "Jag ser till att det blir rätt"

- Vill enkelt kunna uppdatera information som är felaktig eller ofullständig.
- Vill kunna känna sig professionell

Grupp 4: "Jag är nyfiken!"

- Vill veta mer

Grupp 5: "Jag hjälper gärna till"

- Vill få uppdrag
- Vill bidra med detaljkunskaper om åtgärder
- Vill ge korrekt information till berörda

Utredning av angränsande projekt

I Metrias uppdrag ingick även en utredning av angränsande projekt, det vill säga projekt som resulterat i en webblösning som på något sätt visar natur och/eller kulturvärden eller på annat sätt har beröringspunkter med Samlad fastighetsspecifik information.

Kartläggningen visar att det finns flera olika webbGIS-applikationer från myndigheter, men att fastighetsinformation och helhetsperspektiv saknas i dessa. Till Metrias kartläggning har projektgruppen gjort vissa kompletteringar, som redovisas i bilaga 3.

Förslag på tjänst - Prototyp

Vid utvecklingen av prototypen har Metria utgått från att följande bärande punkter:

- natur- och kulturvärden ska visas i kartan på ett sätt som lockar till utforskande,
- information och ledtexter är kortfattade och använder vardagsbegrepp,

- detaljerad information erbjuds via länkar till webbplats som utgivaren av informationen ansvarar för.

Metrias arbete visar att det är möjligt att bibehålla de bärande punkterna samtidigt som den föreslagna prototypen har ett pedagogiskt upplägg, är lätt att använda och uppfyller målgruppernas behov.

Utformningen av prototypen föreslås i två olika versioner, en öppen version för allmänheten och en för fastighetsägare som kräver inloggning, till exempel med e-legitimation, för att kunna ge mer detaljerad information.

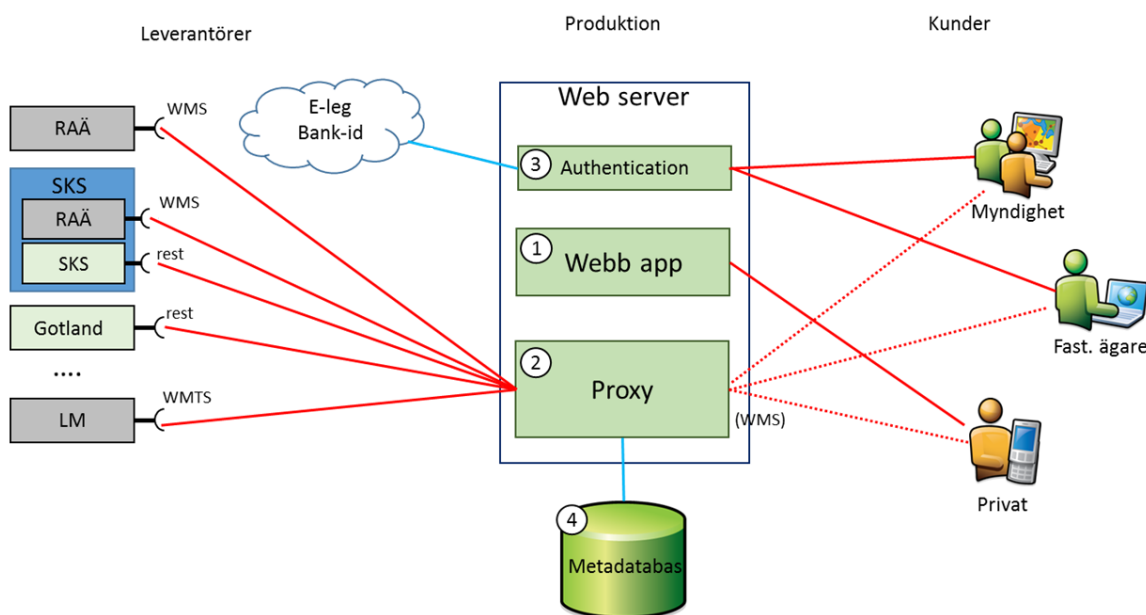
Förslaget är utformat så att tjänsten kan användas på stationär dator, mobil enhet, läsplatta eller smartphone. Önskemålen från användarna har varit vägledande vid utformningen av alla delar av tjänsten.

Figur 2. Skärmbild från Metrias prototyp som visar vilka olika naturvärden som finns i ett landskapsavsnitt. Här visas hur information om en art skulle kunna presenteras.

Metria har även lämnat förslag på en teknisk lösning (se bild Figur 3), som baseras på ESRI:s GIS-plattform som både länsstyrelserna och Skogsstyrelsen använder idag. För att på ett effektivt sätt kunna hantera olika myndigheters tekniska lösningar och karttjänster och få en hög prestanda för användarna föreslås en proxy-server som mellanlagrar informationen och optimeras för denna lösning. Det krävs också att tjänster för e-legitimation implementeras.

I Metrias grundförslag för utvecklingen av den plattformsoberoende webbapplikationen, ingick även en metadatabas innehållandes de förklarande texterna till respektive GIS-skikt (nr 4 i bilden nedan). Detta har dock projektgruppen valt att inte följa, då vi hellre ser en lösning där respektive myndighet ansvarar för sin egen metadata.

Figur 3. Principskiss över förslag på teknisk lösning. Figuren är framtagen av Metria.

Vad har vi för nytta av tjänsten?

Nyttoanalys är ett verktyg för att på ett konkret sätt ta fram de nyttor som en satsning – i det här fallet införandet av en ny tjänst – väntas ge.

De flesta av nyttorna som listats för tjänsten, är så kallade ”mjuka nyttor” som är svårvärderade ekonomiskt. För att göra en fullständig nyttoanalys och få fram samtliga nyttors ekonomiska värde, skulle en fördjupad nyttoanalys för respektive ingående myndighet behöva göras. Detta rymdes inte inom tids- och budgetramarna Fas 2 och kunde därför inte genomföras.

Tjänstens nyttor

Tjänstens nyttor kan delas in i tre grupper;

- nytta för användare som vill/kan göra något med marken
- nytta för myndigheter
- nytta för samhället

NYTTA FÖR ANVÄNDARE SOM VILL/KAN GÖRA NÅGOT MED MARKEN

Till denna kategori räknas fastighetsägare, arrendatorer, entreprenörer och andra aktörer som vill eller kan göra något med marken.

NYA AFFÄRSMÖJLIGHETER, ÖKAD MÖJLIGHET ATT STÄRKA/UTÖKA BEFINTLIG VERKSAMHET

Genom att det blir lättare att hitta och förstå information om markens värden, får användare som vill eller kan göra något med marken kunskap om möjligheter och begränsningar, kunskap om skötsel och kunskap om vilka stöd som kan sökas för åtgärder denne vill vidta.

ÖKAD KUNSKAP OM MARKEN, ÖKAD PROFESSIONALISM

Med ökad kunskap om marken kan användaren känna stolthet över sin mark och få en känsla av sammanhang. Denna nytta handlar mer om mjuka värden som personlig tillfredsställelse och känsla av professionalism.

NYTTA FÖR MYNDIGHETER

Till denna kategori hör de myndigheter som har till uppgift att nå fastighetsägare (och andra målgrupper) med information om natur- och kulturvärden på fastighetsnivå.

BÄTTRE KVALITET PÅ DATA

I och med att tjänsten presenterar data från olika myndigheter kommer det sättas ett ökat fokus på att upprätthålla en bra kvalitet på den information som presenteras i tjänsten. Myndigheterna får högre krav på korrekt data, vilket höjer värdet på informationen de tillhandahåller. Om tjänsten underlättar för återkoppling från användarna (vilket förslaget på tjänst i ett första skede **inte** innebär), blir det på sikt enklare för användare att rapportera in diskrepanser och ge myndigheterna bättre möjligheter att upprätthålla en god kvalitet.

ÖKAD TROVÄRDIGHET – BÄTTRE IMAGE

Med samlad information om natur- och kulturvärden från flera myndigheter ökar servicen för användare som vill eller kan göra något med marken. En ökad tillgänglighet till information minskar irritationen för den som behöver svar på vilka möjligheter och begränsningar marken har. Den ökade möjligheten att vidta åtgärder och möjligheten att skapa nya tjänster ger myndigheterna bättre image i dessa användares ögon. Den samlade informationen ökar myndigheternas trovärdighet som kunskapsbank och ger en bättre image i användarens ögon.

ÖKAD TROVÄRDIGHET UR ETT UPPDRAGSGIVARPERSPEKTIV

Om det blir lättare för myndigheterna att nå ut med information och om det blir lättare att vidta åtgärder för de användare som vill/kan göra något med marken blir det också lättare för myndigheterna att uppfylla direktiv, programförklaringar och strategier från departement och regering. Om myndigheterna kan ägna mer tid åt främjande, förebyggande och stödjande arbete ökar det möjligheten för myndigheterna att bidra till att uppfylla miljömålen. Detta ger myndigheterna bättre image i uppdragsgivarens ögon.

ÖKAD TROVÄRDIGHET UR ETT MEDBORGARPERSPEKTIV

Med hjälp av tjänsten kan det bli lättare att uppfylla allmänhetens och fastighetsägarens förväntningar om lättillgänglig information. Det ger myndigheterna bättre image ur ett samhällsperspektiv.

SPARAD TID – MER TID ATT ARBETA FRÄMJANDE, STÖDJANDE OCH FÖREBYGGANDE

Myndigheterna kan med hjälp av den samlade informationen spara tid som kan användas för att arbeta mer främjande, stödjande och förebyggande.

MINSKAT ANTAL ÖVERKLAGNINGAR

Med hjälp av den samlade informationen om marken blir det lättare att kommunicera varför myndigheterna fattar ett visst beslut. Det bör innebära att antalet överklagningar kan minska.

EFFEKTIVARE HANDLÄGGNING

Genom att användaren får ett bättre underlag till sin ansökan om tillstånd eller stöd, blir ärendena som kommer in till myndigheten mer kompletta och korrekta från början. Det bidrar till en effektivare handläggning och kortare handläggningstider. Det är också enklare att förklara och resonera i handläggningen om myndigheten och användaren ser samma sak.

FÄRRE HÄNDELSESTYRDA TILLSYNSÄRENDEN

Om det blir enklare att göra rätt från början minskar risken för fel och därmed får myndigheterna färre händelsestyrda tillsynsärenden och färre åtalsanmälningar.

BÄTTRE UNDERLAG FÖR MYNDIGHETERNAS EGEN HANDLÄGGNING

Myndigheterna själva kan använda den föreslagna tjänsten i sin ärendehandläggning i ett initialt läge för att få överblick eller för kunskapsuppbyggnad för de som inte normalt arbetar med natur- eller kulturmiljöfrågor. Länsstyrelserna skulle kunna använda tjänsten för att få en överblick av vad som finns på marken, till exempel vid handläggning av en ansökan om tillstånd för vindkraftverk. Tjänstens informativa texter och bilder kan då vara till stor hjälp att tolka och värdera den normala användningen av webbGIS för de områden som man inte har specialistkunskap om.

TILL NYTTA FÖR SAMHÄLLET

Precis som för ovan nämnda grupper, kan tjänsten bidra till att uppfylla allmänhetens och fastighetsägarens förväntningar om lättillgänglig information.

Vad visar informationsklassningen på för risker?

Riskhantering för IT-system är en grundläggande aktivitet inom informationssäkerhetsarbete för att verksamheten ska kunna skydda information och resurser på ett lämpligt sätt.

I projektet har en informationsklassning gjorts enligt den metod som Länsstyrelsen tagit fram för riskhantering för IT-system som baseras på MSB²:s befintliga modell. Metoden syftar till att identifiera risker och ta fram åtgärder genom att deltagarna i analysen formulerar möjliga händelser med olika konsekvenser³ där systemets kapacitet sätts på prov. Händelserna värderas med ett konsekvensvärde⁴ och sannolikhetsvärde⁵. Händelserna sorteras in efter konfidentialitet⁶, riktighet⁷ och tillgänglighet⁸. Till detta görs även en avbrottsplanering⁹, vilka som påverkas av det och vilka konsekvenser det får.

För projektet visade riskprofilen (som modellen automatiskt genererar utifrån de uppgifter som fylls i) att de flesta identifierade riskerna ligger inom ett lågt konsekvensintervall och med en lågfrekvent sannolikhet. Endast en händelse hamnar i riskzonen och behöver åtgärdas. Det rör risken att tjänsten bara visar det som myndigheterna känner till, inte det som vi inte känner till trots att vi vet att det är mycket vi inte vet. Risken föreligger i att en markägare eller entreprenör genomför en åtgärd på ett område som enligt tjänsten inte har några höga värden, men som i verkligheten kan ha det, bara att ingen har varit där och inventerat. Åtgärden för just denna händelse är att det finns ”varningsskyltar” i tjänsten om att all data inte är inventerad samt att tjänsten kan ge stöd för omkringliggande landskapsvärden som eventuellt kan finnas på fastigheten.

² Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

³ Att läsa som ”hot” mot tjänsten

⁴ Hur allvarlig händelsen är

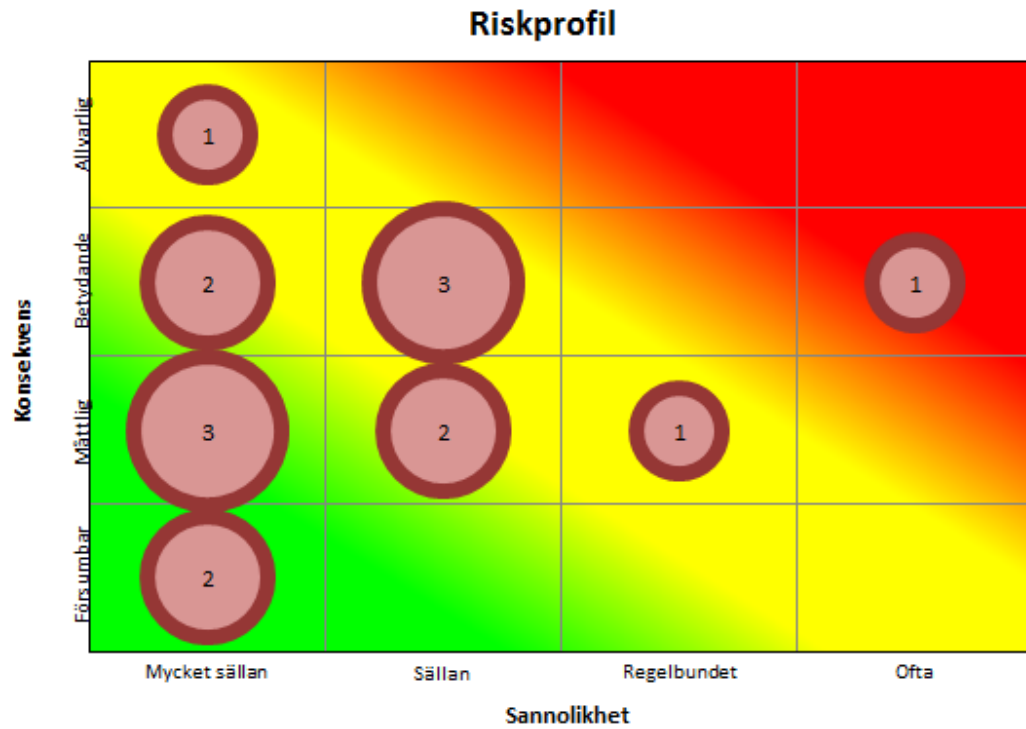
⁵ Hur ofta händelsen inträffar

⁶ Informationen ska vara skyddad så att den inte avsiktligt görs tillgänglig eller avslöjas för obehöriga eller utnyttjas på ett otillåtet sätt.

⁷ Informationen ska vara korrekt, aktuell och begriplig

⁸ Behöriga användare har vid behov tillgång till information

⁹ Vad som händer om systemet inte fungerar

Figur 4. Riskprofilen som togs fram i riskhanteringen. De flesta händelser bedömdes inte utgöra någon större risk.

Hur kan projektet gå vidare?

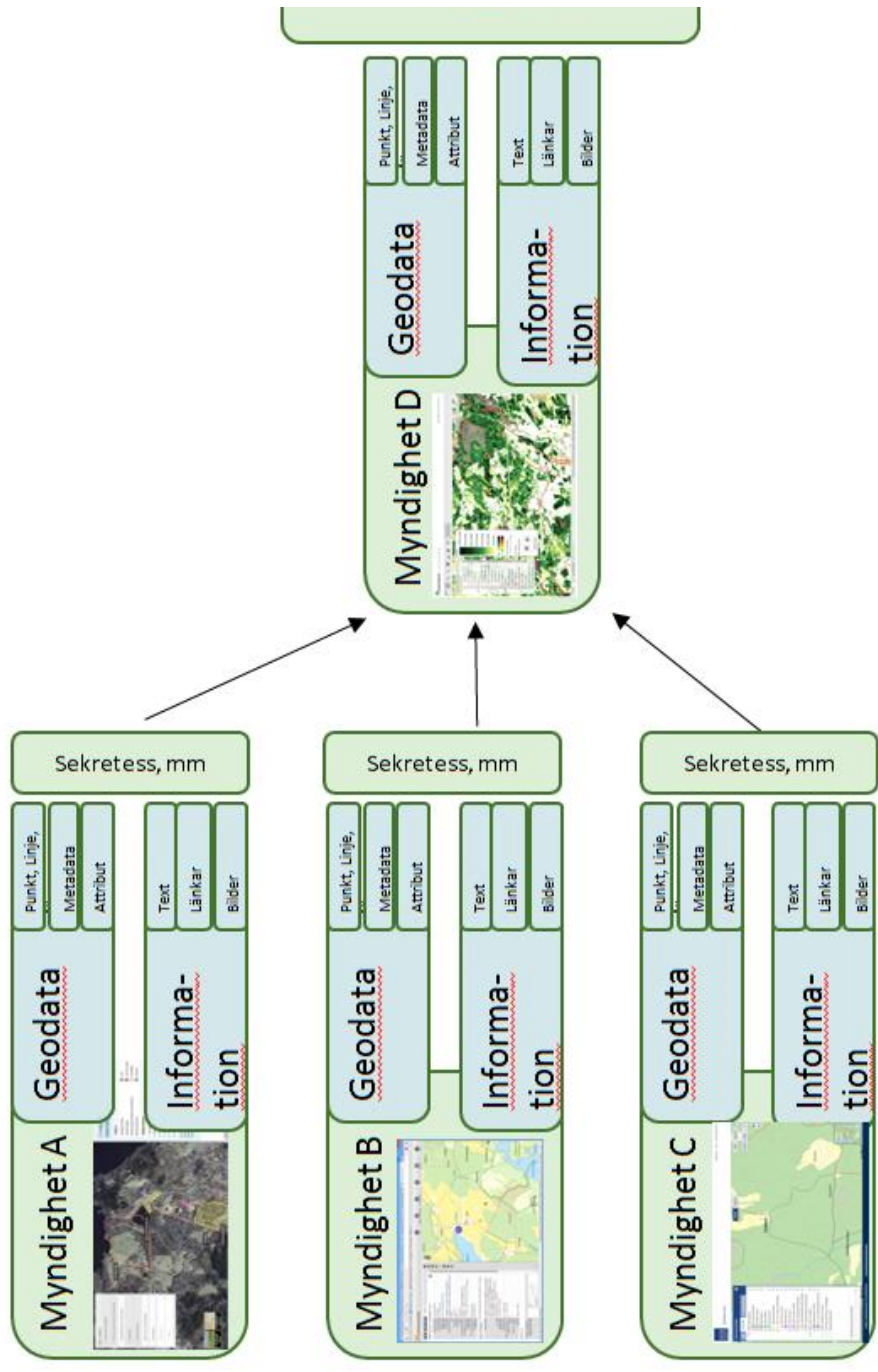
Vi har nu tagit fram förslag på hur en tjänst skulle kunna se ut, där olika myndigheters geodata och metadata struktureras på ett enhetligt sätt. I kommande genomförandedel kommer det behöva läggas en stor tyngdpunkt här, för att respektive informationsägare och tillika databasägare arbetar vidare med de strukturella ändringar som krävs. Detta är också den stora utmaningen – ju fler myndigheter som är med och bidrar med information, desto bättre blir tjänsten (se Figur 5). För att detta ska bli verklighet, krävs att:

- samtliga deltagande myndigheter har en gemensam målbild av vad som ska göras.
- en utredning görs kring ägandeskap och ansvar för förvaltning.
- en fördjupad nyttoanalys tas fram per myndighet som tydligt visar vad myndigheten tjänar på tjänsten.
- en utredning görs kring vad som krävs för att ensa metadata.
- mallar för informativa texter tas fram. Respektive myndighet bör själv sedan ta fram informationstexterna, äga innehållet och ansvara för uppdateringen.
- en utredning görs kring vilka befintliga och kommande e-tjänster som finns där Samlad fastighetsspecifik information skulle kunna utgöra karttjänsten.

Vi har också tagit fram ett förslag på hur ett gränssnitt skulle kunna se ut, som bidrar till att visa på hur tjänsten kan tillgodose målgruppernas behov och göras pedagogisk. Att ta fram ett fungerande gränssnitt för tjänsten tillgodoser framför allt länsstyrelsernas behov av att erbjuda en digital service av den här kalibern. Detta är dock en mindre del i det fortsatta arbetet (se exempel i Figur 2). För att detta ska bli verklighet, krävs att:

- en kravspec görs över vad tjänsten bör innehålla.
- En utredning görs kring ägandeskap och ansvar för förvaltning.

Vi hoppas nu på att kunna gå vidare med Fas 3 och verkställa tjänsten.

Figur 5. Principskiss för geodatastrukturen. Oavsett vilken myndighet som en användare väljer att kontakta, ska samma information gå att nå. Skiss av Patrik André, Skogsstyrelsen

FAQ – frequently asked questions

I projektets arbets-, styr- och referensgrupp har det förts diskussioner kring projektets utformning och inriktning. Vissa av dessa vill vi lyfta upp och förtydliga hur vi har tänkt och resonerat kring.

Vilka är förutsättningarna för spridning och tillhandahållande av data?

Tekniska och juridiska möjligheter finns för de berörda myndigheter att tillhandahålla tjänster som gör det lätt att hålla en portal av denna typ där data hämtas från källan.

I och med att tjänsten bygger på realtidstjänster, behöver det infogas en automatisk tjänst/länkkontroll som kan kontrollera att alla länkar till tjänsten fungerar som det är tänkt och om det inte fungerar tala om att så är fallet. Exempelvis ”just för stunden kan vi inte visa Länsstyrelsens data om rikkärrsinventeringar”. som.....

Vem är målgruppen?

Projektet har valt att i huvudsak fokusera på fastighetsägaren, som i sig är en heterogen grupp. Övriga målgrupper som identifierats som potentiella användare av tjänsten så som arrendatorer, entreprenörer, barn och unga och en natur- och kulturintresserad allmänhet ses fortfarande som potentiella användare, men tjänsten kommer inte att specifikt utformas för att möta deras behov.

Fastighetsägaren har en nyckelroll som den som ansvarar för att sköta och förvalta markerna och dess värden. De har därmed också möjlighet att bevara och utveckla landskapets natur- och kulturvärden.

För att kunna skapa en effektiv tjänst som gör nytta går det inte att rikta den mot alla. Det som underlättar för en person gör tjänsten mer svår att ta till sig för en annan.

Är tjänsten efterfrågad?

De intervjuer Metria har gjort med målgruppen, visar på ett stort intresse från framför allt de fastighetsägare som inte har sin fastighet som sin huvudsakliga inkomstkälla och från allmänhet. De fastighetsägare som lever enbart av sin fastighet, har uttryckt att de i stort känner sin fastighet väl redan i dagsläget och inte ser ett direkt behov, så vida inte tjänsten på sikt kan kopplas till SAM-ansökan.

Vem är avsändare av informationen i tjänsten?

I en tjänst som visar på data från många olika myndigheter, blir informationen om avsändaren av data viktig. Detta framgår i tjänsten genom att kontaktuppgifter för respektive skikts leverantör visas.

Riskerar inte generella skötselråd en likriktad skötsel?

Omfattande användning av generella skötselråd kan få konsekvenser i form av en alltför likriktad skötsel som inte tar hänsyn till lokala variationer i landskapet. Det kan finnas värden som kommer i konflikt med varandra och här kan olika prioriteringar behöva göras och brukarens eget intresse erkännas betydelse. Tjänsten kommer därför aldrig att kunna ersätta en kunnig rådgivare.

Problemställningen är inte unik för tjänsten utan finns redan idag. Genom att belysa den kan lösningar istället diskuteras.

Vad händer om underlaget är bristande?

Kvaliteten på den information som kommer att visas för en viss fastighet är naturligtvis inte bättre än det underlagsmaterial, den inventering eller dylikt som ligger till grund för databasen. Koordinater, artbestämning och andra bedömningar har gjorts och kan vara mer eller mindre korrekta. Ett sätt för tjänsten att lyfta detta är med ”brasklappar” som talar om att redovisade fynd inte nödvändigtvis är en absolut och allomfattande sanning. Likaså att det finns många värden ännu inte är hittade eller beskrivna.

Hur ska man värdera underlaget?

Användaren matas med information om olika fynd men hur ska hen värdera det som redovisas? Är mina natur- och kulturvärden vanligt förekommande, särskilt värdefulla eller kanske till och med unika?

Det är också intressant att berätta om varför de värden som finns på platsen finns där. Platsens historia är avgörande för sammansättningen av arter på platsen och landskapets utseende. Uppgifter av detta slag bör ingå i den information som går att klicka på till respektive skikt.

Vilka risker finns det med att sammanställa och visa på fynd och risk för en ökad ”städiver”?

Det föreligger alltid en viss oro att en allmän spridning av fynddata kan leda till oönskade effekter i form av en ”ökad städiver” eller att värden går förlorade på annat sätt.

Riksantikvarieämbetet har utrett frågan och kommit fram till att nyttan med att sprida informationen var större än de negativa effekterna¹⁰.

Kommer det länkas till befintliga e-tjänster?

En önskvärd utveckling är att länka till e-tjänster, till exempel möjlighet att göra avverkningsanmälningar, kommande tjänsten om 12:6-samråd, jaktadmin och gemensam inlämningsfunktion. Detta bör kunna göras utan att man behöver logga in i olika system.

Finns det en rapporteringsfunktion?

I framtiden är det tänkt att tjänsten – i inloggat läge – även ska ha en rapporteringsmöjlighet, där fastighetsägaren själv kan ändra eller komplettera data. I nuläget har vi valt att vänta med den funktionen, då det kräver stora resurser på respektive myndighet i form av mottagning av ändringsförslag och kvalitetssäkring.

Det är dock så att denna funktion kan vara en av de stora nyttorna för myndigheten, då vi får hjälp att granska och förbättra våra data. Även bland målgrupperna uttrycktes det stort intresse av att på ett enkelt och direkt sätt kunna få kontakt med myndigheterna.

Vilka möjligheter till inloggning finns?

I den föreslagna prototypen, föreslås det finnas en allmän del och en inloggad del. I den allmänna delen ges översiktlig information om natur- och kulturvärden mot bakgrund av en frisläppt karta, typ översiktskartan eller liknande. I en inloggad del ges möjligheter till fördjupande uppgifter så som ortofoto och viss information i hänsynsobjekten som inte är allmänt tillgängliga.

Det som är speciellt med tjänsten är att all information samlas till den som äger och förvaltar ett område. Att redovisa allt mer detaljerat om en viss plats med fynd, möjlighet till bidrag, blockkartor och lagparagrafer kan nog göra att fastighetssägaren inte vill att systemet ska vara öppet för alla att läsa. Ett system med inloggning skulle kunna leda till en närmare dialog mellan myndighet och förvaltarna av de värdefullaste områdena. Kanske underlag för en riktad rådgivning där den gör mest nytta och om intresse finns.

Visionen för karttjänsten är att kunna utöka den med mer information som bedöms lämplig utan att tjänsten för den delen blir tung att använda på grund av mängden information. En del av denna framtida information kan kräva inloggning vilket också är ett argument att ha med den funktionen från början.

Det behöver utredas hur det fungerar med visning av värden och bakgrundskartor på statlig och kommunal mark.

¹⁰ Rapporten Fritt fram! Från riksantikvarieämbetet, avsnitt 5.1.1.

<http://www.k-blogg.se/wp-content/uploads/2011/03/Fritt-fram.pdf>

Kan man ladda ner shapefilerna?

Som konsult eller annan användare kan det ibland finnas behov av att i tjänsten se vilka skikt som finns och därefter kunna ladda ner aktuella shapefiler till ett eget handläggarssystem eller bearbetningsverktyg. Möjlighet finns att från tjänsten länka till de befintliga nedladdningstjänster som finns för respektive skikt hos respektive leverantör/myndighet.

Kan man lägga till regionala skikt?

På många håll finns det regionala skikt som skulle kunna göra tjänsten ännu bättre, till exempel potentiella våtmarkslägen eller regionala/lokala artinventeringar. Baserat på användarens plats kan dess skikt synliggöras. Dock kräver det en utökad förvaltning och administration men är absolut tekniskt möjligt.

Finns det en koppling till framtida uppdrag?

Ett genomförande av tjänsten skulle kunna vara ett lyft för grön infrastruktur. För att nå ut med ett genomslag på fastighetsnivå av vilka värden som finns, hur dessa bör skötas och vilka regler som gäller skulle tjänsten kunna vara ett lämpligt verktyg. Detta skulle skapa en kontinuitet över tid i naturvårdsarbetet som skulle vara värdefull.

Bilaga 1. Angränsande projekt, program, förvaltningsarbete och befintliga digitala tjänster.

Listan kompletterar kartläggningen av närliggande projekt som gjordes av Metria och som redovisas i bilaga 4 i rapportens del 2.

De projekt, uppdrag och initiativ som nedan kortfattat beskrivs har identifierats i projektets inledning och har en mer eller mindre stark bäring på projektet Samlad fastighetsspecifik information. De listas i alfabetisk ordning.

DAP – digital arkeologisk process är satsning på informationsförsörjning inom digital arkeologisk information som Riksantikvarieämbetet gör och som ska pågå till och med år 2018.

Fornsök är Riksantikvarieämbetets tjänst för information om fornminnen i hela landet. Den uppdateras kontinuerligt och har en öppen sida för allmänheten och en sida som kräver inloggning som är riktad till yrkesverksamma.

Förenkla på riktigt! hade i uppdrag från Näringsdepartementet att samordna länsstyrelsernas arbete med att förenkla för företag i kontakter med länsstyrelserna. Här ingick ett stort arbete mot kundorientering, samt frågan om hur länsstyrelserna kan samordna sina kommunikationskanaler gentemot sina kunder på ett bättre sätt. Projektet avslutades i mars år 2015 men arbetet fortsätter nu i länsstyrelsernas ordinarie verksamhet.

Gemensam inlämningsfunktion. Skogsstyrelsen (uppdrag inom e-förvaltning) och länsstyrelserna (uppdrag 14) har som gemensamt uppdrag att, efter samråd med andra myndigheter, utveckla en gemensam inlämningsfunktion för skogsägare. Syftet är att skapa enkelhet, helhetssyn och nytta för kunden (skogsägaren). Projektet Samlad fastighetsspecifik information har ett samarbete med Gemensam inlämningsfunktion då båda projekten ser synergieffekter bland annat i att informationen i Samlad fastighetsspecifik information kan användas som underlag i inlämningsfunktionen.

Geodatasamverkan (gedata.se), där Lantmäteriet på uppdrag från regeringen samordnar geodataområdet. Ansvaret innebär att utveckla och förvalta den nationella infrastrukturen för geodata tillsammans med kommuner och ett flertal andra myndigheter. Detta avses skapa förutsättningar för en effektivare samhällsförvaltning och nya e-tjänster, som kommer att innebära bättre service för medborgare, företag och myndigheter.

Information om skogslevande rödlistade arter är ett projekt som genomförs av ArtDatabanken och finansieras av Skogsstyrelsen i syfte att öka användbarheten och tillgängligheten av information om skogslevande rödlistade arter, deras naturvårdsskötsel, områdesskydd och vilken typ av hänsyn som behövs. Intresse finns hos ArtDatabanken att sprida motsvarande information också om arter i andra miljöer än skogen och för det skulle Samlad fastighetsspecifik information vara en lämplig kanal.

Intern databas för Landskapsvärden hos Trafikverket är en intern webbaserad databas för Landskapsvärden. Den ska framöver även kunna hantera extern information, vilket möjliggör resursbesparingar för åtkomst av information där den för tillfället behövs.

Länsstyrelsens geodatakatalog, där alla länsstyrelser kan beskriva och tillgängliggöra geodata på ett sökbart och maskinläsbart sätt (publiklansering Q1 2016)

Min fastighet är Lantmäteriets motsvarighet till mina sidor/mina meddelanden hos andra myndigheter. Här finns detaljerad information om den egna fastigheten.

Mina sidor, gröna kuvertet, Skogens paragrafer och Skogens pärlor hos Skogsstyrelsen är exempel på e-tjänster som tagits fram inom ramen för En dörr in. Mina sidor och det gröna kuvertet riktar sig till skogsägare och ger dem en samlad information om skogsfastigheten, samt planeringsverktyg och e-tjänst för avverkningsanmälan. Skogens paragrafer är en guide för vilka regler och råd som berör olika skogsbruksåtgärder. I tjänsten Skogens pärlor kan vem som helst se kända natur- och kulturvärden knutna till skogen.

Mina sidor, SAM Internet och Stödguiden hos Jordbruksverket gör att landsbygdsföretagare kan hitta uppgifter om sina företag. Där finns flera uppgifter kopplade till olika jordbruks-, projekt- och företagsstöd, samt länkar till andra av Jordbruksverkets e-tjänster och en stödguide.

Skyddad natur är ett kartverktyg som har utvecklats av Naturvårdsverket. Här visas alla skyddade områden i Sverige, Sveriges Natura 2000-områden samt andra områden med höga naturvärden som ingår i nationella planer för skydd eller är utpekade i internationella konventioner.

Svenska LifeWatch är en del av det europeiska Life Watch som samordnas av ArtDatabanken vid SLU. Det är en nationell infrastruktur som samlar och tillgängliggör information om biologisk mångfald och tillståndet i naturen. Här kommer information om biologisk mångfald att samlas och bli tillgänglig och sökbar via en gemensam portal där man också ska hitta verktyg för analyser, modeller och presentationer.

Sveriges länskarta tillhandahålls via länsstyrelserna och är en karttjänst för ökad tillgång till allmänintressant geografisk information. Här finns bland annat olika typer av skyddade områden, naturminnen och fornlämningar samt kontaktuppgifter till länsstyrelserna.

VISS - Vatteninformationssystem Sverige är en databas med klassningar och kartor över alla Sveriges större sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten. Den har utvecklats av vattenmyndigheterna, länsstyrelserna och havs- och vattenmyndigheten. Här finns information om statusklassning, miljöövervakning, skyddade områden, åtgärder med mera.

WKP – webbaserad katalogtjänst för planeringsunderlag är ett projekt inom länsstyrelserna, som samordnas av länsstyrelsen i Uppsala, med mål att bli en nationell sammanställning av alla relevanta underlag för samhällsplanering som finns spridda på olika webbplatser, portaler och databaser. WKP kommer att lanseras publikt under första kvartalet 2016.

Länsstyrelsen
i Jönköpings län